

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

RadioMedia ry:n lausunto hallituksen esitysluonnoksesta tekijänoikeuden luovutussopimusten kohtuullistamisesta

RadioMedia kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esitysluonnoksesta koskien tekijänoikeuden luovutussopimusten kohtuullistamista.

Esityksen tavoitteena on lisätä tekijänoikeuslakiin uusi erityissäännös, joka koskisi tekijänoikeuden luovutussopimusten kohtuullistamista silloin, kun teoksen alkuperäinen tekijä itse luovuttaa oikeutensa.

Pääviesteinä toteamme seuraavaa

- 1. RadioMedia vastustaa uuden erityissäännöksen lisäämistä tekijänoikeuslakiin. Esitys heikentäisi oikeusvarmuutta ja sopimusvapautta.**
- 2. Esitysluonnoksesta, sitä edeltävästä selvityksestä tai käydyistä keskusteluista ei käy ilmi lisäsääntelyn todellinen tarve. Lisäsääntelyn edellytyksenä tulee olla luotettavaan selvitykseen perustuva tieto sääntelyn tarpeesta. Tehdyt selvitykset, tutkimukset tai oikeuskäytäntö eivät tue lisäsääntelyn tarvetta, eivätkä anna näyttöä yleisestä kohtuuttomuudesta tekijänoikeuksien luovutusta koskevien sopimusten kohdalla.**
- 3. RadioMedia pitää huolestuttavana tilannetta, jossa lainsäädäntöä valmistellaan yksittäisten intressiryhmien näkökulmasta ilman lainsäädäntövalmistelulta vaadittavaa laajamittaista ja monipuolista selvitystä. Esitysluonnoksesta puuttuu kokonaan yritysvaikutusten arviointi.**
- 4. Esitys lisäisi epävarmuutta myös työsuhteisiin, mikä voisi heikentää radioyritysten mahdollisuuksia työllistää tekijöitä.**
- 5. Liitto korostaa, että voimassaoleva lainsäädäntö takaa jo nykyisellään mahdollisuuden puuttua kohtuuttomiin sopimusehtoihin. Oikeustoimilain 36 §:n mukaan kohtuuton sopimusehto tai soveltamistilanteessa kohtuuttomuuteen johtava ehto on soviteltava tai jätettävä huomioon ottamatta.**

Tehdyt selvitykset, tutkimukset tai oikeuskäytäntö eivät tue lisäsääntelyn tarvetta

Lainsäädäntövalmistelun ja päätöksen uudesta lisäsääntelystä tulee perustua luotettavaan ja monipuoliseen selvitykseen, jonka perusteella tarve lisäsääntelylle ja ainoastaan tekijänoikeussopimuksia koskevalle erityissäännökselle on osoitettavissa. Tässä tapauksessa tarvetta lisäsääntelylle ei ole osoitettu.

Erityissääntelyn edellytyksenä tulee olla yksittäistapauksia laajamittaisempi ongelma, minkä arvioiminen edellyttää asian laajempaa selvittämistä. Olemassa oleva tieto ei anna näyttöä tekijänoikeuden luovutussopimusten yleisestä kohtuuttomuudesta. Esitystä edeltävässä selvityksessä ei tuoda esille yksittäistapauksia laajamittaisempaa sääntelytarvetta. Myöskään oikeuskäytäntö ei anna näyttöä yleisestä kohtuuttomuudesta. Oikeustapauksia ei juuri ole olemassa. Lainsäädäntövalmistelussa koettu kohtuuttomuus tulee pystyä erottamaan todellisesta kohtuuttomuudesta.

Voimassaoleva lainsäädäntö antaa jo nykyisellään riittävän oikeusturvan puuttua kohtuuttomiin sopimusehtoihin ja ylilyönteihin. Tekijänoikeuksien luovutuksia koskeviin sopimuksiin sovelletaan oikeustoimilain 36 §:ä, jonka mukaan kohtuutonta oikeustoimen ehtoa tai soveltamistilanteessa kohtuuttomuuteen johtavaa ehtoa on soviteltava tai jätettävä se huomioon ottamatta. Edelleen lailla on täsmennetty, että oikeustoimen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta.

RadioMedia pitää huolestuttavana lainsäädäntövalmistelun lähtökohtaa. Lainsäädäntöä ei tulisi valmistella yksinomaan yksittäisten intressiryhmien näkökulmasta. Kohtuullista korvausta koskevaa valmistelua on leimannut lähtöoletus siitä, että tekijänoikeuksien luovutuksia koskevissa sopimustilanteissa heikommassa neuvotteluasemassa oleva taho olisi automaattisesti tekijä.

Niin tekijänoikeussopimusten kuin muidenkin sopimustyyppien joukkoon mahtuu lukuisa joukko erilaisia sopimustilanteita ja sopimuksia. Lähtökohtaisesti yksinoikeuteen perustuva tekijänoikeus antaa tekijälle vahvan neuvotteluaseman. Neuvottelu- ja sopimustilanteisiin vaikuttavat useat eri osatekijät, kuten teoslaji, teoksen laatu ja osapuolten mahdollinen aiempi sopimus- tai muu yhteistyö. On myös huomattava, että sopimuskumppaneiden neuvotteluasema on hyvin harvoin täysin tasapuolinen, eikä sellaiseen tilanteeseen voida lainsäädännöllä edes pyrkiä. Tässä suhteessa tekijänoikeuksia koskevat neuvottelutilanteet eivät poikkeaa yleisestä tilanteesta.

Radioalalle tyypillinen neuvotteluasetelma on tekijöitä edustava järjestö toisella ja käyttäjiä edustava yhdistys tai yksittäinen yritys toisella puolella. Kyseisessä tilanteessa käyttäjäosapuolen neuvotteluasema suhteessa monopoliasemassa toimivaan tekijänoikeusjärjestöön on heikko. Heikompi neuvotteluosapuoli on tekijänoikeuksien käyttäjä, ei oikeuksien haltija. Tätä sopimustilannetta esitys ei koskisi.

Esitys lisäisi epävarmuutta sopimus- ja neuvottelutilanteisiin

Sopimusten sitovuus tulee olla lainsäädäntövalmistelun lähtökohtana. Se on sopimusoikeuden peruspilari. Sopimusten muuttaminen tai niihin kohdistuva muu jälkikäteinen puuttuminen tulee olla ehdoton poikkeus pääsäännöstä. Lainsäädännöllä ei voida luoda mekanismeja, jotka heikentävät sopimusoikeuden yleisiä periaatteita ja lisäävät epävarmuutta sopimus- ja neuvottelutilanteisiin.

Nyt käsillä oleva esitys heikentäisi sopimusten sitovuuden periaatetta madaltamalla sopimusten sovittelukynnystä ja sopimuksiin puuttumista jälkikäteen. Toisin kuin esityksessä todetaan (s. 9) esitys ei edistäisi tekijänoikeusaloilla neuvottelukulttuuria tekijöiden ja tekijänoikeudella suojattujen teosten hyödyntäjien välillä. Esityksen on nähtävä päinvastoin heikentävän neuvottelukulttuuria luomalla epävarmuutta neuvottelutilanteisiin.

Tekijänoikeuksien käyttäjien kannalta esitys merkitsisi kasvavaa riskiä, mikä osaltaan heikentäisi radioyriyten toimintaedellytyksiä. Epävarmuus sitoviksi tarkoitettujen sopimusten muuttamisesta jälkikäteen ei edistä tai kannusta luovien sisältöjen lisäostoihin ja investointeihin.

Esitys saattaisi heikentää yritysten työllistämishalukkuutta

RadioMedia pitää isona ongelmana epävarmuuden lisäämistä työsuhteisiin. Esitystä sovellettaisiin yhtäläillä työsuhteessa tapahtuviin tekijänoikeuden luovutustilanteisiin, kun kyse on esityksen sanamuodon mukaisesti teoksen alkuperäisen tekijän tekijänoikeuden luovutuksesta.

Työsuhteissa tulee olla mahdollista sopia sitovasti työstä maksettavasta korvauksesta palkan muodossa. Lainsäädännöllä ei tule horjuttaa tätä periaatetta. Epävarmuuden lisääminen työsuhteisiin saattaisi heikentää radioyriyten mahdollisuuksia työllistää tekijöitä ja edistää luovien sisältöjen kysyntää.

Vaikutuksia työsuhteisiin ei ole arvioitu esityksessä ollenkaan. Esityksestä puuttuu myös kokonaisuudessaan yritysvaikutusten arviointi. Esityksellä olisi merkittäviä vaikutuksia tekijänoikeuksien käyttäjäosapuoliin, jotka tyypillisesti ovat yrityksiä, kuten radioyrietykset. Yritysvaikutusten arvioinnin tulisi olla merkittävä osa lainsäädännön esitöitä.

RadioMedia ry

Stefan Möller
toimitusjohtaja
stefan.moller@radiomedia.fi
puh. 0400 50 88 77

Johanna Halkola
edunvalvontapäällikkö
johanna.halkola@radiomedia.fi
puh. 050 377 98 36

RadioMedia ry on kaupallisen radiotoimialan kattojärjestö, jonka tehtävänä on edistää radiotoiminnan harjoittamista ja tukea alan kehitystä Suomessa. Liitto edustaa sekä paikallisia että valtakunnallisia radiotoimijoita. RadioMedian jäsenet harjoittavat radiotoimintaa yhteensä 77 radiotoimiluvalla, joka on 90 prosenttia kaikista myönnettyistä radiotoimiluvista.